

Jarosław Kostrubiec

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ORCID: 0000-0003-1379-9846

j.kostrubiec@poczta.umcs.lublin.pl

Glosa do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 października 2017 r. (V SA/Wa 2821/16)

*Gloss to the Judgement of the Voivodeship Administrative Court
in Warsaw of 17 October 2017 (V SA/Wa 2821/16)*

STRESZCZENIE

Wybitnie uzdolnieni absolwenci studiów pierwszego stopnia oraz studenci po ukończeniu trzeciego roku jednolitych studiów magisterskich, którzy nie posiadają tytułu zawodowego magistra, łącznie nie więcej niż 100 osób, mogą w drodze konkursu realizowanego w ramach programu ministra właściwego do spraw nauki otrzymać środki na badania naukowe finansowane ze środków przewidzianych w budżecie państwa na naukę. Postępowanie konkursowe powinno jednak być transparentne, a kryteria – znane w dniu ogłoszenia konkursu. Nie można ustalać kryteriów i punktacji dopiero po terminie złożenia wniosków, przed samym podjęciem rozstrzygnięcia co do przyznania środków na badania naukowe, jak to uczynił Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a przychylił się do tego glosowany wyrok.

Słowa kluczowe: badania naukowe; finansowanie nauki; szkolnictwo wyższe

Wyczerpujące zebranie materiału dowodowego to również uwzględnienie materiału uzupełnionego w toku postępowania administracyjnego i tylko w takim przypadku organ jest w stanie dokładnie wyjaśnić stan faktyczny i właściwie załatwić sprawę. Wówczas będzie to całość materiału dowodowego, traktowany jako podstawa oceny, czy dana okoliczność została udowodniona.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 17 października 2017 r. po rozpoznaniu na rozprawie sprawy ze skargi P.S., przy udziale

uczestnika postępowania, na decyzję Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... sierpnia 2016 r. nr ... w przedmiocie odmowy przyznania środków finansowych na realizację projektu w ramach programu ... oddalił skargę P.S.

Dnia 6 grudnia 2011 r. ... w O. zwrócił się z wnioskiem o sfinansowanie projektu pt. ..., który został zgłoszony do konkursu w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą ..., przewidzianego w Komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... października 2011 r. o ustanowieniu programu pod nazwą ..., M.P. z 2011 r. nr ..., poz. ... Osobą wskazaną jako prowadząca badania naukowe był skarżący P.S.

Celem programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą ... było stworzenie możliwości rozwoju naukowego wybitnie uzdolnionym absolwentom studiów pierwszego stopnia lub studentom po ukończeniu trzeciego roku jednolitych studiów magisterskich, którzy prowadzili badania naukowe, oraz umożliwienie im skrócenia ścieżki kariery naukowej. Absolwent lub student prowadzący pod kierunkiem opiekuna naukowego, promotora lub promotora pomocniczego badania naukowe o wysokim stopniu zaawansowania przez uzyskanie wsparcia finansowego w ramach programu miał mieć stworzone warunki do wcześniejszego przygotowania rozprawy doktorskiej. W ramach programu ... nie mogły być finansowane koszty zadań aktualnie wykonywanych przez uczelnię, w której studiuje student albo studiował absolwent, finansowane ze środków finansowych na naukę. Projekty były finansowane ze środków budżetu państwa z części 28 – Nauka na finansowanie programów i przedsięwzięć określanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Decyzją z dnia ... kwietnia 2012 r. nr ... Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego odmówił przyznania wnioskodawcy ... w O. środków finansowych na realizację projektu badawczego pod nazwą ... W uzasadnieniu rozstrzygnięcia wskazał, że po przeprowadzeniu oceny w postępowaniu konkursowym projekt uzyskał ocenę końcową na poziomie ... punktów i został sklasyfikowany na miejscu ... sporządzonej listy rankingowej. Do sfinansowania zakwalifikowano 100 najwyższej ocenionych wniosków w kolejności rankingowej.

Skarżący nie zgodził się z decyzją organu i złożył wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy, datowany na dzień 22 maja 2012 r., niemniej w drodze postanowienia z dnia ... lipca 2012 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego stwierdził niedopuszczalność wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy z uwagi na to, że P.S. nie był stroną postępowania. Wskazano przy tym, że przymiot strony posiada jednostka naukowa, która złożyła wniosek do konkursu, zatem ... w O. Należy podkreślić, że autor wniosku zachowuje jednak prawa strony¹.

¹ K. Dąbrowski, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym po nowelizacji. Komentarz praktyczny*, red. M. Czuryk, M. Karpiuk, J. Kostrubiec, Warszawa 2015, s. 259.

WSA w drodze wyroku z dnia 24 września 2013 r. (V SA/Wa 2088/12) uchylił postanowienie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... lipca 2012 r., wyjaśniając, że rozstrzygnięcie kwestii legitymacji procesowej powinno nastąpić w drodze decyzji o umorzeniu postępowania administracyjnego. Według art. 138 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego² organ odwoławczy wydaje decyzję, w której umarza postępowanie odwoławcze. Umorzenie postępowania odwoławczego na podstawie art. 138 § 1 pkt 3 k.p.a. jest możliwe, jeżeli: strona skutecznie cofnie odwołanie; organ odwoławczy stwierdzi, że wnoszący odwołanie nie jest stroną w rozumieniu art. 28 k.p.a.; niemożliwe jest wydanie rozstrzygnięcia na podstawie art. 138 § 1 pkt 1 lub 2 albo art. 138 § 2 k.p.a.³ Decyzja o umorzeniu postępowania administracyjnego nie rozstrzyga o materialnoprawnych uprawnieniach i obowiązkach strony, a jedynie powoduje skutek procesowy w postaci uznania, że nie zachodzą przesłanki do merytorycznego orzekania co do istoty sprawy⁴.

Jeżeli postępowanie administracyjne stało się z jakiegokolwiek przyczyny bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej na podstawie art. 105 § 5 k.p.a. wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego powinien zatem w drodze decyzji umorzyć postępowanie, a nie w drodze postanowienia orzec o niedopuszczalności wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy z uwagi na to, że P.S. nie był stroną postępowania.

Decyzja wydana na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. nie rozstrzyga sprawy merytorycznie (w jej znaczeniu materialnym), ponieważ nie kształtuje żadnego stosunku prawnego w zakresie uprawnień czy obowiązków strony, a jedynie znosi prowadzone postępowanie. Bezprzedmiotowość, na którą wskazuje art. 105 § 1 k.p.a., wiąże się z sytuacją braku któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, a powyższe skutkuje tym, że nie można załatwić sprawy przez jej rozstrzygnięcie co do istoty. Bezprzedmiotowość może mieć charakter podmiotowy oraz przedmiotowy. Ta ostatnia przesłanka może wiązać się z brakiem możliwości ukształtowania stosunku administracyjnoprawnego ze względu na brak przepisów prawa powszechnie obowiązującego stanowiących podstawę prawną do wydania merytorycznej decyzji, przy czym istotny będzie stan prawny z chwili wydania danej decyzji administracyjnej. W takiej sytuacji organ administracji publicznej powinien umorzyć postępowanie jako bezprzedmiotowe⁵.

Jeżeli brak interesu prawnego podmiotu wnoszącego jest oczywisty, organ administracji publicznej powinien wydać postanowienie o odmowie wszczęcia

² T.j. Dz.U. 2018, poz. 2096 ze zm., dalej jako: k.p.a.

³ Wyrok WSA z dnia 20 lutego 2019 r., II SA/Po 893/18, LEX nr 2633408.

⁴ Wyrok WSA z dnia 24 października 2018 r., II SA/Ke 495/18, LEX nr 2577734.

⁵ Wyrok WSA z dnia 26 marca 2019 r., II SA/Op 269/17, LEX nr 2647097.

postępowania na podstawie art. 61a § 1 k.p.a. Przy czym gdy brak nie jest oczywisty i podlega wyjaśnieniu, jak również gdy postępowanie zostało wszczęte na skutek wniosku nieuprawnionego podmiotu, a organ zorientował się o przesłance negatywnej postępowania później, jako prawidłowe rozstrzygnięcie należy przyjąć umorzenie postępowania administracyjnego na podstawie art. 105 § 1 k.p.a.⁶ Z taką sytuacją mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, biorąc pod uwagę wytyczne zawarte w wyroku WSA z dnia 24 września 2013 r. (V SA/Wa 2088/12), wydał decyzję nr ... z dnia ... lutego 2014 r., na mocy której umorzył postępowanie w sprawie wniosku P.S. z dnia 22 maja 2012 r. o ponowne rozpatrzenie sprawy, uznając, że wnioskodawca nie posiada przymiotu strony w prowadzonym postępowaniu administracyjnym.

Dnia 10 marca 2014 r. skarżący wniósł wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy rozstrzygniętej decyzją nr ... z dnia ... lutego 2014 r., na mocy której umorzono postępowanie w sprawie wniosku P.S. z dnia 22 maja 2012 r., w wyniku czego Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego decyzją nr ... z dnia ... maja 2014 r. uchylił zaskarżoną decyzję z dnia ... lutego 2014 r. i jednocześnie orzekł, że wniosek P.S. z dnia 22 maja 2012 r. o ponowne rozpatrzenie sprawy rozstrzygniętej decyzją z dnia ... kwietnia 2012 r. podlega merytorycznemu rozpatrzeniu.

Mając powyższe na uwadze, skierowano sprawę do ponownego rozpatrzenia przez Zespół Odwoławczy, który na posiedzeniu w dniu ... września 2014 r. wyraził opinię, że ponowna ocena wniosku jest prawidłowa, w związku z powyższym brak jest uzasadnienia do zmiany decyzji w sprawie odmowy przyznania środków na realizację projektu. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego decyzją nr ... z dnia ... grudnia 2014 r. utrzymał w mocy decyzję organu pierwszej instancji z dnia ... kwietnia 2012 r.

Skarżący na decyzję Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... grudnia 2014 r. nr ... złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. W wyniku rozpoznania sprawy wyrokiem z dnia 2 listopada 2015 r. (V SA/Wa 1704/15) WSA uznał, że skarga zasługuje na uwzględnienie, oraz stwierdził m.in. nieważność decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... grudnia 2014 r. nr ..., a także uchylił w całości decyzję Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego nr ... z dnia ... lutego 2014 r.

W uzasadnieniu wyroku WSA wyjaśnił, że organ naruszył przepisy postępowania administracyjnego, ponieważ decyzją Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

⁶ Wyrok WSA z dnia 21 lutego 2019 r., II SA/Bk 802/18, LEX nr 2633054. W zależności od tego, czy brak przymiotu strony jest oczywisty czy też będzie on wymagał przeprowadzenia ustaleń w tym zakresie, rozstrzygnięcie może zapaść albo na podstawie art. 61a k.p.a. postanowieniem o odmowie wszczęcia postępowania, albo na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. decyzją o umorzeniu postępowania. Zob. wyrok WSA z dnia 27 listopada 2018 r., I SA/Wa 568/18, LEX nr 2608712.

z dnia ... lutego 2014 r., umarzająca postępowanie z wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, oparta na przepisie art. 138 § 1 pkt 3 k.p.a., była decyzją ostateczną, wydaną w trybie zwykłym. W związku z powyższym nie przysługiwał od niej wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, lecz skarga do WSA na podstawie art. 3 § 2 pkt 1 i art. 52 § pkt 1 i 2 p.p.s.a.

Następstwem wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 2 listopada 2015 r. była konieczność rozpoznania wniosku P.S. z dnia 22 maja 2012 r. o ponowne rozpatrzenie sprawy rozstrzygniętej decyzją z dnia ... kwietnia 2012 r. W wyniku przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego decyzją nr ... z dnia ... sierpnia 2016 r. utrzymał w mocy decyzję organu pierwszej instancji z dnia ... kwietnia 2012 r., uznając jej słuszność pod względem faktycznym i prawnym. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia stwierdził, że projekt jest interesujący, niemniej jego wartość naukowa jest umiarkowana. W opinii Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przedstawione we wniosku zgłoszonym do konkursu osiągnięcia naukowe autora projektu są także niewystarczające do uzyskania finansowania, a uzyskane osiągnięcia w terminie późniejszym oraz dostane dodatkowe materiały (w tym modyfikacja projektu) z uwagi na zasady postępowania konkursowego nie mogą być w tym postępowaniu uwzględnione. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego szczegółowo przedstawił punktację za poszczególne kryteria. W kryterium 1 „Wartość naukowa projektu” projekt został uznany jako ciekawy i interesujący z punktu widzenia prawa administracyjnego, ale w porównaniu z innymi wnioskami przedłożonymi w konkursie (w tym z dziedziny prawa) projekt miał umiarkowaną wartość naukową i na tle innych wniosków nie można go było uznać za wybitny – z tych względów nie przyznano maksymalnej liczby punktów – przyznano ... na 30 możliwych do uzyskania. W kryterium 2 „Zasadność planowanych kosztów projektu badawczego w stosunku do przedmiotu i zakresu badań” uznano, że przedstawione koszty są zbyt wysokie i nieadekwatne do zakresu badań, z tych też względów przyznano ... na 10 możliwych do uzyskania punktów. W kryterium 3 „Wybitne osiągnięcia naukowe osoby prowadzącej badania” przyznano maksymalną liczbę punktów – 20 na 20 możliwych do uzyskania. W kryterium 4 „Możliwość wykonania projektu, w tym dorobek naukowy i kwalifikacje wykonawców oraz wyposażenie jednostki” również przyznano maksymalną liczbę punktów – 10 na 10 możliwych do uzyskania. W kryterium 5 „Udział w programach międzynarodowych realizowanych w ramach międzynarodowej współpracy naukowej lub dydaktycznej” – we wniosku nie wykazano udziału w programach międzynarodowych, dlatego projekt w tym kryterium uzyskał ... na 10 możliwych do uzyskania punktów. W kryterium 6 „Udział w praktykach zagranicznych” – we wniosku nie wykazano uczestnictwa w praktykach zagranicznych, wobec czego w tym kryterium przyznano ... na 5 możliwych do uzyskania punktów.

Na decyzję Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... sierpnia 2016 r. P.S. wniósł skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, zaskarżając ją w całości. W skardze podniesiono, że kryteria punktowe przy ocenie projektu, przyjęte przez Zespół Specjalistyczny, zostały ustalone w sposób faworyzujący pewne grupy studentów lub absolwentów, niekoniecznie mające najwyższe szanse na osiągnięcie celu, czyli napisanie i obronę rozprawy doktorskiej. Skarżący wskazał, że składając dokumentację swoich osiągnięć do programu, której przygotowanie zajęło wiele czasu, miał prawo uważać, że niewykazany we wniosku udział w programie współpracy międzynarodowej nie będzie miał większego wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, szczególnie przy uwzględnieniu innych osiągnięć skarżącego, w tym przede wszystkim znacznej liczby publikacji naukowych i wygłoszonych referatów na konferencjach naukowych.

W ocenie skarżącego Zespół Specjalistyczny, ustalając wagi kryteriów dopiero po upływie terminu zgłoszeń do konkursu i bez wiedzy autorów projektów – uczestników konkursu, naruszył zasady jego przeprowadzania. Wcześniejsze ogłoszenie kryteriów punktowych dałoby uczestnikom konkursu możliwość lepszego dostosowania swoich aplikacji do ujawnionych kryteriów oceny wraz z przypisanymi im wagami. Natomiast ustalenie kryteriów po zamknięciu terminu składania wniosków narusza konstytucyjną zasadę zaufania do państwa i prawa.

Skarżący zarzucił organowi administracyjnemu również naruszenie przepisów postępowania – art. 7, art. 77 § 1, art. 78 § 1 i art. 80 k.p.a. – poprzez niedopuszczenie dowodów z dokumentów złożonych przez stronę na etapie postępowania odwoławczego, a dotyczących współpracy międzynarodowej i zmodyfikowania kosztorysu przedsięwzięcia.

Skarżący podkreślił, że modyfikacja wniosku nastąpiła po niemal trzech latach od jego złożenia, co było związane z przesłanką obiektywną – upływem czasu i wykonaniem części badań. Według niego w postępowaniu przed organem powinien znaleźć zastosowanie art. 62 k.p.a. Podniósł również, że Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego błędnie wydaje decyzje w stosunku do każdego z ubiegających się o sfinansowanie w drodze ..., ponieważ wszystkie strony są współuczestnikami formalnymi jednego postępowania, w którym są oceniane i pozycjonowane względem siebie na liście rankingowej. Organ jednak z góry założył, że każdy wniosek studenta (jednostki naukowej) inicjuje osobną sprawę indywidualną, która powinna być rozstrzygnięta odrębną decyzją administracyjną. Powyższe pozwala organowi na dowolną ocenę wniosków, ponieważ strony i tak nie są w stanie zweryfikować tego, jak zostały ocenione pozostałe wnioski uczestniczące w konkursie.

W odpowiedzi na skargę Minister wniósł o jej oddalenie, podtrzymując w całości stanowisko i argumentację zaprezentowane w zaskarżonej decyzji.

Według stanowiska Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego zawartego w głosowanym wyroku skarga nie jest zasadna.

Sąd administracyjny w uzasadnieniu glosowanego wyroku jako niesporne podkreślił, że przedmiotowa sprawa dotyczy wniosku zgłoszonego do dofinansowania w ramach programu ..., a kwalifikacja wniosków do finansowania w tym programie odbywała się i odbywa w drodze konkursu (część III ust. 1 załącznika do Komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... października 2011 r. o ustanowieniu programu pod nazwą ... i art. 26 ust. 3a ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, t.j. Dz.U. 2018, poz. 87 ze zm.).

Sąd stwierdził, że konkurs jest ogłaszany dla podmiotów posiadających określony status i dorobek na samym początku zgłoszenia do udziału w nim, nie jest natomiast kierowany do podmiotów, które mogą osiągnąć, lecz niekoniecznie osiągną, dany status lub dorobek w przyszłości. Wszyscy składający wnioski w tym konkursie mieli obowiązek sprostać tym samym wymogom. Każdy podmiot ubiegający się o finansowanie w ramach programu ... miał te same warunki do spełnienia w tym samym czasie. Elementy oceniane w trakcie konkursu przez powołaną do tego komisję zostały zawarte w przedłożonym wniosku o finansowanie. Zespół miał za zadanie opracować listę rankingową wniosków dotyczących różnych dziedzin nauki, w tym osiągnięć artystycznych. Porównanie wszystkich wniosków i wyłonienie tych najlepszych musiało być przeprowadzone, co słusznie zauważył sąd, w sposób zapewniający równe traktowanie wszystkich wniosków, przy czym już nie odnotował, że takie jednak nie było. W ocenie WSA zapewnienie równego traktowania wszystkich wniosków było możliwe do opisania dopiero po stwierdzeniu, z jakich dziedzin i dyscyplin zostały złożone wnioski, przez specjalistów je reprezentujących. Propozycje wagi punktów za poszczególne kryteria zawarte w formularzu oceny wniosków zostały przygotowane przez Ministra i przedstawione na pierwszym posiedzeniu Zespołowi specjalistycznemu powołanemu do oceny wniosków zgłoszonych do konkursu. Kryteria i punktacja – co wydawać by się mogło oczywiste – powinny być znane nie tylko zespołowi oceniającemu wnioski, lecz także wnioskodawcom. Brak ustalenia w momencie ogłaszania konkursu pod nazwą ... wszystkich kryteriów oceny wniosków w zakresie uzyskania finansowania i punktacji za poszczególne kryteria rodzi wątpliwość co do bezstronności organu. Wnioskodawca w momencie aplikowania o finansowanie powinien już je znać. Brak ustalenia w sposób czytelny kryteriów oceny i punktacji jeszcze przed datą złożenia wniosku może stanowić dla organu pole do manipulacji i prowadzić do przyznania finansowania tylko w stosunku do wybranych wniosków, pod które te kryteria zostały opracowane.

Sąd sam przyznał, że ostateczną punktację za poszczególne kryteria i ich wagi opracował Zespół specjalistyczny składający się z ekspertów z wielu dziedzin nauki (w tym z nauk prawnych) przed przystąpieniem do oceny wniosków. Ostateczne kryteria, punktacja za poszczególne kryteria oraz wagi Zespół specjalistyczny (składający się przecież z ekspertów, w tym z nauk prawnych), jakby się mogło wydawać, powinien ustalić przed ogłoszeniem konkursu, aby mogły

być wszystkim znane, a nie przed przystąpieniem do oceny wniosków, z którymi mógł się przedtem zapoznać. Zespół specjalistyczny powinien być powołany i zobligowany do opracowania kryteriów przed konkursem oraz do oceny wniosków zgłoszonych do konkursu; ponadto powinien mieć do takich działań wyraźną podstawę prawną.

WSA w glosowanym wyroku stwierdził, że podnoszone przez skarżącego zarzuty, iż zasady oceny przyjęte przez Zespół specjalistyczny zostały ustalone w sposób faworyzujący pewne grupy studentów czy absolwentów, są całkowicie bezpodstawne. Subiektywne, negatywne odczucie skarżącego w tym zakresie nie może zmienić tego stanowiska. Jednocześnie wyraźnie podkreślił, że kwalifikacja wniosków do finansowania jest przeprowadzana w oparciu o uzyskaną punktację w kolejności rankingowej z zachowaniem proporcjonalności zgłoszonych do konkursu wniosków w danym obszarze nauki. Zgodnie z art. 187a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym środki na badania w ramach programu ... może otrzymać w drodze konkursu nie więcej niż 100 osób rocznie. Wniosek skarżącego uzyskał ... punkty i został sklasyfikowany na dość odległej ... pozycji listy rankingowej. Rekomendację Zespołu specjalistycznego uzyskały wnioski do pozycji 100. listy rankingowej. Zespół po analizie dorobku naukowego osoby prowadzącej badania (skarżącego), wartości naukowej projektu oraz pozostałych kryteriów oceny uznał, że nie należą one do najwybitniejszych i wniosek nie kwalifikuje się do dofinansowania. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego po ponownym rozpatrzeniu sprawy uznał, że projekt jest interesujący, przy czym jego wartość naukowa jest umiarkowana, a osiągnięcia naukowe autora projektu są również niewystarczające do uzyskania finansowania. Trudno jest jednak jednoznacznie stwierdzić (co zrobił sąd), że zasady oceny przyjęte przez Zespół specjalistyczny nie zostały ustalone w sposób faworyzujący pewne grupy studentów czy absolwentów, a zatem że zarzuty skarżącego są całkowicie bezpodstawne. Takie stanowisko można by było wyrazić nie w sytuacji, gdy zasady te określono przed dokonaniem oceny wniosków, lecz w sytuacji, gdyby je określono w momencie ogłoszenia konkursu.

W pkt III ust. 3 komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... października 2011 r. o ustanowieniu programu pod nazwą ... (M.P. 2011, nr ..., poz. ...) prawodawca przyjął, że ogłoszenie o konkursie zawiera: 1) przedmiot konkursu, 2) termin i miejsce składania wniosków, 3) warunki udziału w konkursie i podmioty uprawnione do ubiegania się o przyznanie środków finansowych w ramach programu, 4) tryb przeprowadzenia konkursu, 5) kryteria oceny wniosków, 6) wzór wniosku, 7) wykaz dokumentów, które należy dołączyć do wniosku. Zważając na treść przepisu, wydawać by się mogło, że ogłoszenie o konkursie pod nazwą ... zawiera pełne kryteria oceny wniosków, lecz nic bardziej mylnego. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego uznał, że kryteria, na które wskazuje pkt III ust. 3 ppkt 5 nie muszą być wystarczające i będą opracowane dopiero, gdy wpłyną wszystkie wnioski. Trudno więc nie zgodzić się ze stanowiskiem skarżącego, według które-

go istnieje prawdopodobieństwo, że mogły być one przygotowane pod konkretne wnioski, a przynajmniej nie da się jednoznacznie wykluczyć takiej możliwości.

Postulat, że obowiązkiem ustawodawcy jest wprowadzenie czytelnych kryteriów oceny wniosków oraz określenie trybu przeprowadzenia konkursu⁷, jest jak najbardziej aktualny, a wręcz konieczny. Kryteria i punktacja związane z dokonaniem oceny wniosków, a także zasady dotyczące przeprowadzenia konkursu powinny być określone w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, a nie w drodze aktu kierownictwa wewnętrznego, i to jeszcze przez podmiot o wątpliwym umocowaniu prawnym.

Sąd w glosowanym wyroku wyjaśnia, że ocena wniosków opiera się na treści materiałów dostępnych we wniosku złożonym do konkursu i nie może, z uwagi na samą istotę konkursu, obejmować materiałów dosłanych po terminie zamknięcia składania wniosków do konkursu, gdyż byłoby to niesprawiedliwe wobec innych uczestników konkursu, którzy nie mieli możliwości uzupełnienia wniosku o dodatkowe materiały po terminie zamknięcia naboru wniosków do konkursu. Uzupełnienie, a przede wszystkim modyfikacja, wniosku po zapoznaniu się z jego oceną (np. poprzez obniżenie kosztów realizacji projektu) jest dodatkowo dostosowaniem się do tej oceny, co faktycznie czyni ocenę zbędną i zaprzecza istocie konkursu – rywalizacji. Do postępowania przed Ministrem mają zastosowanie przepisy k.p.a.⁸ Środki finansowe w ramach programu przyznaje się jednostce naukowej na podstawie decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Według art. 7 k.p.a. w toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli⁹. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego zobowiązany jest zatem do podjęcia w toku postępowania wszelkich czynności niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, w związku z czym uzupełnienie wniosku będzie sprzyjać dokładnemu wyjaśnieniu stanu faktycznego; można nawet przyjąć, że jest to czynność do tego niezbędna. Każda ze stron ma takie same uprawnienia procesowe w zakresie uzupełnienia wniosku, z tym że uzupełnienie aktywności naukowej, będącej przedmiotem oceny, nie może mieć miejsca po terminie przewidzianym dla złożenia wniosku.

⁷ K. Dąbrowski, *op. cit.*, s. 259.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Zasada prawdy obiektywnej nakłada na organy administracyjne prowadzące postępowanie obowiązek podjęcia niezbędnych czynności, których celem jest dokładne wyjaśnienie stanu faktycznego sprawy. Ustawodawca zobowiązał zatem organy do wyczerpującego zgromadzenia, a następnie wnikliwego rozpatrzenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Ocena taka musi się znaleźć w uzasadnieniu decyzji, które musi spełniać wymogi określone w art. 107 § 3 k.p.a. Zob. wyrok WSA z dnia 12 kwietnia 2019 r., II SA/Łd 1052/18, LEX nr 2650452.

Organ administracji publicznej w świetle art. 77 § 1 k.p.a. jest zobowiązany w sposób wyczerpujący zebrać i rozpatrzyć cały materiał dowodowy. Obowiązek zebrania całego materiału dowodowego przez organ należy rozumieć w ten sposób, że organ albo czyni to z własnej inicjatywy, jeżeli uważa to za konieczne do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, albo gromadzi w aktach sprawy dowody wskazane lub dostarczone przez stronę, jeżeli mają one znaczenie dla sprawy¹⁰. Uzupełnienie wniosku powinno być oceniane pod kątem przesłanki zebrania materiału dowodowego w sposób wyczerpujący. W przeciwnym razie materiał ten byłby niepełny.

Zgodnie z art. 7 k.p.a. organ administracji zobowiązany jest podjąć wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, a zgodnie z art. 77 § 1 k.p.a. ma obowiązek w sposób wyczerpujący zebrać i rozpatrzyć cały materiał dowodowy. Przez rozpatrzenie całego materiału dowodowego należy rozumieć uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz uwzględnienie wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych dowodów mających znaczenie dla oceny ich mocy oraz wiarygodności. Oceny dowodów organ powinien dokonać na podstawie całego zebranego materiału dowodowego (art. 80 k.p.a.). Organ administracyjny ma więc obowiązek (na podstawie tych przepisów) podjęcia wszelkich niezbędnych czynności proceduralnych w celu zebrania pełnego materiału dowodowego, dopiero wówczas może bowiem ocenić, czy dana okoliczność została wyjaśniona i udowodniona¹¹. Pełny materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie to materiał uzupełniony, którego nie było w zgłoszonym wniosku konkursowym.

Nieustalenie przez organ administracji publicznej w ramach toczącego się postępowania lub pominięcie w uzasadnieniu decyzji okoliczności faktycznych, które mogą mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, może stanowić przesłankę do uznania naruszenia przez organ przepisów o postępowaniu administracyjnym w stopniu wywierającym istotny wpływ na wynik sprawy¹². Organ w sprawie wniosku o sfinansowanie projektu pt. ..., który został zgłoszony do konkursu w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą ..., przewidzianego w Komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia ... października 2011 r. o ustanowieniu programu pod nazwą ... (M.P. 2011, nr ..., poz. ...), nie ustalił wszystkich okoliczności mogących mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, nie dopuszczając dowodów z uzupełnienia (modyfikacji) wniosku.

Według art. 26 ust. 3e ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki¹³ minister właściwy do spraw nauki określa w drodze rozporządzenia:

¹⁰ A. Wróbel, [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Komentarz aktualizowany kodeksu postępowania administracyjnego*, LEX/el. 2018.

¹¹ Wyrok WSA z dnia 2 kwietnia 2019 r., IV SA/GI 993/18, LEX nr 2648361.

¹² Wyrok WSA z dnia 13 lutego 2019 r., II SA/Go 798/18, LEX nr 2625721.

¹³ T.j. Dz.U. 2018, poz. 87 ze zm.

1) szczegółowe kryteria i tryb przyznawania oraz rozliczania przyznanych środków finansowych w ramach programu ..., w tym tryb: a) oceny wniosków dotyczących zadań przewidzianych do finansowania, b) oceny realizacji finansowanych zadań, c) rozliczania przyznanych środków finansowych, 2) szczegółowy zakres informacji zawartych we wnioskach, 3) szczegółowy zakres informacji zawartych w raporcie rocznym i raporcie końcowym z wykorzystania środków finansowych, zawierających informacje o realizacji zadań, wraz z rozliczeniem finansowym poniesionych kosztów – mając na uwadze tworzenie warunków rozwoju naukowego i skrócenie ścieżki kariery naukowej wybitnie uzdolnionym absolwentom studiów pierwszego stopnia i studentom jednolitych studiów magisterskich nieposiadającym tytułu zawodowego magistra, prowadzącym badania naukowe. To nie w formie komunikatu jako aktu wewnętrznego następuje zatem konkretyzacja kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania przyznanych środków finansowych w ramach programu ..., lecz w formie rozporządzenia. Dokonuje tego Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a nie Zespół specjalistyczny.

Sąd stwierdził, że bezsporne jest, iż wniosek oceniany był w trybie konkursu, a więc w warunkach jednakowych dla wszystkich i w oparciu o te same zasady, które poprzez przystąpienie do konkursu są akceptowane jako obowiązujące. Jeżeli ocena jest dokonywana w oparciu o wniosek, to według WSA nie są możliwe jego późniejsze uzupełnienia, które prowadzą do jego zmiany i które mogłyby mieć bezpośredni wpływ na punktację już po pierwotnej ocenie wniosku. Zmiana punktacji w warunkach konkursu jest bowiem możliwa jedynie wówczas, gdyby w oparciu o tę samą zawartość wniosku strona wykazała błąd oceniających, a co za tym idzie błąd organu, który polegałby na pominięciu jego istotnych elementów, omyłce czy też niezgodnej z przyjętymi zasadami ocenie. Sąd w glosowanym wyroku stwierdził zatem, że w przedmiotowej sprawie nie będzie obowiązywała zasada prawdy obiektywnej, według której w toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli (art. 7 k.p.a.), zasadę, w świetle której organ administracji publicznej jest obowiązany w sposób wyczerpujący zebrać i rozpatrzyć cały materiał dowodowy (art. 77 § 1 k.p.a.), oraz zasadę wskazującą, że organ administracji publicznej ocenia na podstawie całokształtu materiału dowodowego, czy dana okoliczność została udowodniona (art. 80 k.p.a.). W uzasadnieniu wyroku WSA przyjął stanowisko, w świetle którego:

Przyjęcie możliwości pełnego zastosowania w przedmiotowej sprawie, w której zastosowanie mają reguły konkursu, zasady wynikającej z art. 7 i 77 k.p.a., dotyczących wyczerpującego zebrania z urzędu lub na wniosek strony materiału dowodowego i rozpatrzenia go, co prowadziłoby do obowiązkowego zastosowania art. 78 k.p.a., skutkowałoby złamaniem zasad konkursu i brakiem równego

traktowania jego uczestników. Zatem zasady, o jakich mowa w art. 7 i 77 k.p.a., obowiązują w zakresie, w jakim jest to możliwe w związku z określonymi regułami konkursu i wynika to wprost z warunków konkursu zawartych w ogłoszeniu.

To ustawodawca decyduje o wyłączeniu, ograniczeniu lub odpowiednim stosowaniu określonych przepisów. Ani w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki, ani w ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym nie ma wyłączenia czy ograniczenia stosowania przepisów k.p.a. do postępowań konkursowych w sprawie finansowania określonych projektów naukowych. Sąd (w tym sąd administracyjny) ma stosować prawo, a nie tworzyć zasady prawne wbrew obowiązującym przepisom.

Według stanowiska WSA art. 14 ust. 1 ustawy o zasadach finansowania nauki wskazuje, że strona niezadowolona z decyzji dotyczącej przyznania albo odmowy przyznania środków finansowych na naukę może zwrócić się do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy w terminie 14 dni od dnia otrzymania decyzji, a do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy k.p.a. dotyczące odwołań od decyzji. Powołanego przepisu nie można rozumieć w sposób, który prowadziłby do zmiany zasad konkursu, a dotyczących oceny wniosku. Odpowiednie zastosowanie przepisów k.p.a., dotyczących odwołania w zakresie wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy, o jakim mowa w art. 14 ust. 1 zdanie drugie ustawy o finansowaniu nauki, w ocenie sądu należy rozumieć w ten sposób, że doznaje on ograniczenia w zakresie tego, co może być brane pod uwagę przy ponownym rozpoznaniu sprawy, a są to: materiał dowodowy już zebrany w sprawie, wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy (bez dodatkowych dowodów, np. w postaci nowych, udokumentowanych osiągnięć naukowych, czy dodatkowych uzupełnień i wyjaśnień w zakresie meritum) oraz ocena Zespołu odwoławczego. Należy jednak podkreślić, że organ odwoławczy ma obowiązek nie tylko dokonać kontroli prawidłowości rozstrzygnięcia organu pierwszej instancji, lecz także co do zasady ma rozpatrzyć całość sprawy i przy tym orzec merytorycznie. Na organie odwoławczym ciążyą te same, co na organie pierwszej instancji, obowiązki w zakresie wyczerpującego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy oraz zgromadzenia pełnego materiału dowodowego¹⁴.

Sąd zwrócił uwagę, że z akt administracyjnych wynika, iż Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ponownie rozpoznając sprawę, zwrócił się do wnioskodawcy o udzielenie informacji, czy P.S. nadal jest studentem ... w O. oraz czy wnioskodawca nadal podtrzymuje wniosek złożony do konkursu w ramach programu ... Z odpowiedzi Dziekana wynika, że wniosek nadal jest podtrzymany oraz że skarżący jest studentem I roku studiów trzeciego stopnia ... w O., natomiast według art. 187a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, w którym ustawodawca określił krąg adresatów programu ..., środki na badania

¹⁴ Wyrok WSA z dnia 17 kwietnia 2019 r., III SA/Gd 70/19, LEX nr 2655884.

naukowe finansowane w ramach tego programu mogą otrzymać wybitnie uzdolnieni absolwenci studiów pierwszego stopnia oraz studenci po ukończeniu trzeciego roku jednolitych studiów magisterskich nieposiadający tytułu zawodowego magistra. W dniu ponownego rozpoznania sprawy wniosek zatem nie spełniał już ustawowych przesłanek niezbędnych dla przyznania finansowania. Fakt, że postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne toczy się kilka lat (wniosek został złożony w dniu 6 grudnia 2011 r.), nie może obciążać skarżącego w tym sensie, że będzie on z tego tytułu ponosił negatywne skutki, zwłaszcza że w toku postępowania dochodziło do naruszenia prawa (np. w drodze postanowienia z dnia ... lipca 2012 r., a nie decyzji, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego stwierdził niedopuszczalność wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy).

Upływ terminu powodującego utratę w dacie orzekania statusu studenta nieposiadającego tytułu zawodowego magistra nie jest przesłanką podmiotową ani przedmiotową do umorzenia postępowania administracyjnego jako bezprzedmiotowego, tym bardziej że organ odwoławczy, naruszając przepisy prawa, co zostało stwierdzone wyrokiem WSA z dnia 24 września 2013 r. (V SA/Wa 2088/12), wydłużył w czasie postępowanie odwoławcze. Przyjmując odmienne stanowisko, organy administracji publicznej mogłyby tak prowadzić postępowanie administracyjne, aby podmiot uprawniony w dacie złożenia wniosku już takiego statusu nie posiadał w dacie orzekania (w tym przez organ drugiej instancji).

W demokratycznym państwie prawnym¹⁵ sytuacja, w której ze względu na fakt prowadzenia postępowania administracyjnego (w tym odwoławczego) rozstrzygającego sprawę co do istoty oraz sądownoadministracyjnego przez kilka lat, przez co rzekomo podmiot miałby utracić status strony, jest niedopuszczalna i grozi utratą zaufania do państwa i jego organów.

Ustawodawca w art. 8 § 1 k.p.a. ustanowił zasadę, w świetle której organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej, kierując się zasadami proporcjonalności, bezstronności i równego traktowania¹⁶. Zasada ta w przedmiotowym postępowaniu została naruszona.

Zważając na powyższe, należy krytycznie ocenić glosowany wyrok oraz argumentację sądu przyjętą w uzasadnieniu.

¹⁵ W przedmiocie zasady demokratycznego państwa prawnego. Por. M. Bożek, M. Karpiuk, J. Kostrubiec, K. Walczuk, *Zasady ustroju politycznego państwa*, Poznań 2012, s. 87–102.

¹⁶ Art. 8 § 1 k.p.a. zawiera nie tyle dyrektywę dotyczącą oddziaływania edukacyjno-wychowawczego organu administracyjnego na uczestników postępowania, ile dyrektywę prowadzenia postępowania w taki sposób, aby nie budziło ono wśród jego uczestników nieufności, zarówno w stosunku do organu administracji prowadzącego postępowanie, jak i wobec innych organów władz publicznych. Realizacja zawartej w tym przepisie zasady ogólnej jest możliwa w wyniku kierowania się przez organ zasadami proporcjonalności, bezstronności oraz równego traktowania, jak również działania organu w sposób zgodny z zasadami dobrej administracji. Zob. P.M. Przybyśz, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2019.

BIBLIOGRAFIA

- Bożek M., Karpiuk M., Kostrubiec J., Walczuk K., *Zasady ustroju politycznego państwa*, Poznań 2012.
- Dąbrowski K., [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym po nowelizacji. Komentarz praktyczny*, red. M. Czuryk, M. Karpiuk, J. Kostrubiec, Warszawa 2015.
- Przybysz P.M., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2019.
- Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. 2018, poz. 2096 ze zm.).
- Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 87 ze zm.).
- Wróbel A., [w:] A. Wróbel, M. Jaśkowska, M. Wilbrandt-Gotowicz, *Komentarz aktualizowany kodeksu postępowania administracyjnego*, LEX/el. 2018.
- Wyrok WSA z dnia 24 października 2018 r., II SA/Ke 495/18, LEX nr 2577734.
- Wyrok WSA z dnia 27 listopada 2018 r., I SA/Wa 568/18, LEX nr 2608712.
- Wyrok WSA z dnia 13 lutego 2019 r., II SA/Go 798/18, LEX nr 2625721.
- Wyrok WSA z dnia 20 lutego 2019 r., II SA/Po 893/18, LEX nr 2633408.
- Wyrok WSA z dnia 21 lutego 2019 r., II SA/Bk 802/18, LEX nr 2633054.
- Wyrok WSA z dnia 26 marca 2019 r., II SA/Op 269/17, LEX nr 2647097.
- Wyrok WSA z dnia 2 kwietnia 2019 r., IV SA/Gl 993/18, LEX nr 2648361.
- Wyrok WSA z dnia 12 kwietnia 2019 r., II SA/Ld 1052/18, LEX nr 2650452.
- Wyrok WSA z dnia 17 kwietnia 2019 r., III SA/Gd 70/19, LEX nr 2655884.

SUMMARY

A total of not more than 100 talented and gifted graduates of first-cycle studies and students after completing the third year of long-cycle Master's degree studies, who do not hold a master's degree, may, by way of a competition carried out under the programme of the minister responsible for science matters, be granted funding for research financed from the funds assigned in the State budget for education. However, the competition procedure should be transparent and the criteria thereof should be publicly known on the date of announcement of the competition. The criteria and the scoring cannot be determined after the deadline for submitting the applications, before the very deciding on the allocation of research resources, as it was done by the Minister of Science and Higher Education and upheld by the commented judgement.

Keywords: scientific research; science funding; higher education